

Ylva Johansson: Högre kvalitet i välfärden

Talare

Ylva Johansson
Politiker

Datum

31 oktober 2009

Omständigheter

1 Partivänner! Det är dags för oss att gå till ideologisk offensiv när det gäller
välfärden. Vi i arbetarrörelsen har alltför länge stått flata inför de attacker på den
gemensamt finansierade välfärden som pågått i flera år. Ni har säkert hört det.
Det brukar låta ungefär så här: När vi lever allt längre och blir så många fler
5 äldre kommer vi kanske inte att ha råd med vård och omsorg i framtiden. Nu
måste man nog vara beredd att betala mer själv. Känner ni igen det? Det här har
alltför länge fått stå oemotsagt. Det är nämligen inte sant.

10 Det är sant att vi lever längre. Det är sant att vi blir allt fler äldre. Men det är
bara positivt. Om vi i framtiden ska ha råd med välfärden handlar det om ett
politiskt vägval. Det vägvalet gör vi nu. Frågan om vi ska finansiera vården och
omsorgen gemensamt i framtiden är en genuint politisk fråga som handlar om
fördelningen av bördorna och om vem som ska få tillgång till välfärden. Det är
dags att synliggöra den ideologiska skillnaden.

15 Regeringen Reinfeldt har varit väldigt tydlig med det man genomfört. Man har
öppnat för gräddfiler i sjukvården. Den som kan betala privat eller har privat
försäkring får gå före i kön eller gå in på en annan klinik. Man har öppnat för
etableringsfrihet inom vården och omsorgen. Det är fritt fram att etablera sig
20 där det är mest lönsamt och att ta emot de patienter som man finner är mest
lönsamma. Sedan skickas räkningen till skattebetalarna. Man har sänkt skatten
så mycket att många kommuner och landsting i dag står inför stora
nedskärningar.

25 När Mona Sahlin för en tid sedan i tv frågade Fredrik Reinfeldt varför man inte
hade satsat någonting på de äldre svarade han att man inte haft råd. Det är den

regering som har sänkt skatten med lika mycket som hela äldreomsorgen kostar som inte har råd att satsa på de äldre. I stället öppnar man nu för att den som har råd ska köpa tilläggstjänster i äldreomsorgen så att det blir olika mat på boendet, beroende på hur god ekonomi man. Man får duscha olika ofta beroende på hur mycket pengar man har. Man får olika bra höftled när man opereras beroende på hur mycket privata pengar man lägger in. Det här är en oerhört allvarlig ideologisk attack på den gemensamma välfärden.

35

Partivänner, vi måste anta den utmaningen och gå till ideologisk offensiv för den gemensamt finansierade välfärden!

Låt oss också vara tydliga om att det inte finns några hemliga pengabingar någonstans som kan finansiera den här välfärden. Den kan bara finansieras genom allas vårt arbete. Därför är vår Jobbkongress också en Välfärdskongress. Det är bara genom fler arbetade timmar och genom arbete för alla som vi i framtiden har råd att klara välfärden. Vi måste vara det parti som visar på den kopplingen och som har en tydlig jobbpolitik för att klara framtidens välfärd.

45

Jobben handlar också om den personliga välfärden. Sett till hur klyftorna i samhället ser ut mellan olika människor är den största klyftan den mellan att ha ett arbete och att inte ha ett arbete. Regeringen har medvetet ökat den klyftan, så i dag är vi i situationen att man när man blir arbetslös eller sjuk och inte kan arbeta hamnar i att man kanske inte kan försörja sin familj. Ni vet hur det brukar vara när man råkar ut för arbetslöshet eller sjukdom. Vi vuxna får spara in på ganska mycket, men vi försöker se till att barnen är skadeslösa. Eller hur? Man ska inte behöva flytta. Ungarna ska kunna fortsätta med sina fritidsaktiviteter och delta i det som de brukar delta i.

55

Men nu har det gått så långt med både arbetslösheten och försämringen av trygghetssystemen att vi kommer att få uppleva att det när det är dags för klassens skolresa är någon unge som säger: Äh, Gotland där har man ju varit. Jag ska inte åka med. Det kommer att vara så att det när det är dags för fotbollslaget att åka till Gothia Cup är något barn som säger: Äh, Gothia Cup, den veckan ska jag förresten göra någonting annat, så jag ska inte åka med.

Med misslyckandet med jobbpolitiken och med raserandet av välfärdssystemen skapar regeringen nya klyftor. Men vi måste också vara självkritiska. Även när vi hade regeringsmakten var det många människor som blev ratade på

65

arbetsmarknaden. Vi klarade inte målet om full sysselsättning.

70 Vi måste ändra politik. Varje människa är en resurs, och varje arbetad timme är
en resurs. Arbetsförmåga är en tillgång, ingen bestraffning. Varje människa har
rätt att få använda den arbetsförmåga som han eller hon har. Varje människa ska
ha rätten att få försörja sig på en lön och att få bidra i arbetslivet utifrån sina
villkor. Här har vi en av de viktiga omprövningar som den här kongressen gjort i
75 och med besluten om Kraftsam och om förändringen av
arbetsmarknadspolitiken.

Detta med att vara ratad på arbetsmarknaden gäller många. Det gäller unga som
inte kommer in. Det gäller invandrare som får vänta oerhört många år innan de
blir efterfrågade på den svenska arbetsmarknaden.

80

Det handlar om den som blir sjuk och som inte får komma tillbaka. Det handlar
om den som har en funktionsnedsättning och som aldrig blir efterfrågad. Det
handlar om att många får uppleva att bli betraktade som för gamla för att satsas
på i arbetslivet. Det handlar också om många andra skäl.

85

Arbete är grunden för den gemensamma välfärden men också grunden för den
egna välfärden. Därför är jobbpolitiken så viktig.

Klasskillnaderna i hälsa har väldigt ofta en koppling till arbete. Klasskillnaderna
90 i hälsa är så stora att man om reser bara tio minuter med tunnelbanan här i
Stockholm kan se att det skiljer sju år i medellivslängd. Det är lika stor skillnad i
medellivslängd som mellan Sverige och Albanien. Så stora hälsoskillnader och så
stora klasskillnader har vi även i vårt land! Därför är det så viktigt med jobben
och sammanhållningen men också med det som är vårt sociala nätverk. Vi
95 människor behöver varandra. Isländska Eddan börjar så här: Man är mans
gamman – vi människor är varandra till glädje.

Jag tänkte få berätta en liten historia för er. Det gäller något som jag för några år
sedan var med om på ett äldreboende i Eskilstuna. Jag var inbjuden av
100 Kommunal för att prata med personalen om dess villkor. Medan jag satt där
med personalen sade någon plötsligt: Ylva, där kommer vår IT-klubb. Du måste
hälsa på dem. En IT-klubb på äldreboendet – då blir man ju lite intresserad, så
självklat skulle jag hälsa på dem. I korridoren där på äldreboendet kom, får jag
nog säga, ett gubbgäng. Det var tio eller tolv män, 85-plus. Några hade rollator

och någon hade gästol. Jag gick förstås fram och hälsade på alla. Jag fick den känsla som man får när man möter människor som är på väg till något. Man får en känsla av att de hade bytt skjorta. Det var liksom en air av rakvatten kring dem. Jag förstod att de var på väg till någonting så jag frågade om de var på väg till IT-klubben. Joho, IT-klubben. De var förväntansfulla. Jag frågade vad de gör i IT-klubben. Håhå, det brukar bli pyttipanna och snaps. Det lät ju bra.

Jag tänkte att det blir en jättebra historia att berätta om att jag på ett äldreboende träffat en IT-klubb, så jag ville veta mer och frågade därför: Vad gör ni i klubben? Hur är det med datorer? Är ni ute på Internet? Är ni med på Facebook? Då skruvade de på sig lite grann. Sedan kröp det fram: Äh, IT betyder inga tanter.

Med det vill jag säga att välfärd handlar om de stora och tunga politiska områdena. Men det handlar också om att vi är varandra till glädje. Det är en oerhörd styrka, och det håller oss friska.

Partivänner! Välfärdens verksamheter – skolan, vården och omsorgen – har nu under några år varit utsatta för ett systemskifte i många moderatledda kommuner och landsting. Man häpnar när man ser hur Moderaterna kan sälja ut gymnasieskolor, hemtjänstenheter, förskolor och vårdcentraler för en spottstyver. Man skänker bort gemensam egendom och privatiserar skola efter skola och vårdcentral efter vårdcentral – helt och hållet av ideologiska skäl. Man inför en etableringsfrihet som ger fri dragningsrätt för företagen, med skattebetalarnas pengar. Man ändrar ersättningssystemen för att få vinstintresset som drivkraft i välfärdens verksamheter. Man vill skapa en marknad av välfärden.

Det är viktigt att vi socialdemokrater tar ideologisk strid mot detta. En av uppgifterna för oss i välfärdsrådet var att mejsla ut en politik som klarar den ideologiska striden. Det är den politiken som jag hoppas att vi nu beslutar om här på kongressen.

Det handlar om att vi ska vara tydliga om kvalitet och behov. Inte heller vi har alltid lyckats med detta när vi har styrt. Det har varit alltför stora kvalitetsbrister och kvalitetsskillnader i skolor och på äldreboenden. Vi har inte alltid styrt tillräckligt bra och efter behoven. Det finns skillnader mellan den vård som män får och den vård som kvinnor får. Det är också klasskillnader mellan olika

145 etniska bakgrunder.

Vi måste bli skarpare i politiken när det gäller att kvalitet och behov ska styra välfärden. Vi måste också vara självkritiska och säga att medborgarna, inte systemen, står i centrum för vår politik. Vi ska inte vara de som försvarar vem
150 det är som utför vården eller som säger: Den här myndigheten eller det här systemet har vi byggt upp. Därför tänker vi alltid bevara det. Ibland har vi kanske låtit så.

Vi måste vara de som vågar sätta medborgarens behov av rättvisa och kvalitet
155 först. Utifrån detta får vi utforma systemen och ta ställning till olika utförare.

De skattepengar som vi mödosamt beskattar svenska folket med ska användas till det som vi gemensamt bestämmer: välfärden. Vi vill att de skattepengar som vi gemensamt satsar på välfärden ska användas till välfärden, inte försvinna
160 någon annanstans – inte till stora privata vinstuttag hos ägarna och inte till några svarta hål eller byråkrati; också det har vi ju exempel på i välfärden.

Vi måste vara de som försvarar ett högt skatteuttag men som också försvarar att skattepengarna används till det som de är avsedda för, nämligen till en bättre
165 skola, en bättre vård och en bättre omsorg.

Ni vet att vi i temagruppen för kvalitet i välfärden mycket pratade om hur vi ska se på vinst och på insyn i de verksamheter som bedrivs av privata aktörer inom välfärden. Redan i går lade vi ett förslag om just de delarna på era bord här. Det
170 var resultatet av ett mycket konstruktivt arbete i temagruppen och – det måste jag säga – av de väldigt bra diskussioner som jag haft med samtliga delegationer och med många ombud. Vi har försökt forma en politik som vi kan nå en bred enighet kring .

Jag vill förklara varför det kan sägas att skattemedel ska användas till välfärden. Vi vill styra genom högre kvalitet och genom skärpta etableringskrav. Vi har sagt nej till att tala om lagstiftning eller om ett förbud mot vinstuttag. Varför? Jo, vi tror att om vi säger att man inte får plocka ut vinsten måste det också sägas att man inte får ge väldigt höga styrelsearvoden, inte ge konstiga bonusar, inte ha
180 interndebitering till ett moderbolag på Jersey, inte får låta pengarna försvinna någon annanstans i verksamheten. Då har vi hamnat i att reglera vad pengar inte ska användas till.

185 Kamrater! Vi har ju precis sagt att vi ska vara de som står upp för att vara tydligare om kvaliteten och om att pengarna ska användas till kvaliteten. Då är det så vi ska styra, alltså i riktning mot kvalitet och insyn i välfärdens verksamheter.

190 Jag började med att säga att vi ska ta ideologisk strid för välfärdens finansiering och mot de attacker på den gemensamma välfärden som nu pågår. Vi måste också våga prata om moral. Hur är det nu med de människor som är så dyra, som kostar så mycket och som vi kanske inte kommer att ha råd med? Hur ser de ut? Ja, de är mycket gamla, mycket sjuka och mycket sköra. De har jobbat ett
195 helt långt liv och har inte bett om så mycket. Men nu brister minnet. Nu gör det ont. Nu klarar man sig inte längre.

Vad är det för en generation – den här dyra? Jo, det är de som ett helt långt liv jobbat och slitit, för sin egen skull förstås. Men de har också jobbat och slitit för
200 vår skull. Jag råkar vara nästan precis lika gammal som Fredrik Reinfeldt, han som inte har råd att satsa på de äldre. Fredrik Reinfeldt och jag tillhör en generation som dragit nytta av den välfärd som de som nu behöver vårt stöd har jobbat ihop. Det var ett tydligt generationskontrakt.

205 Man sade: Nästa generation ska få en bättre chans till utbildning än vi fick. Det fick vi.

Man sade: De unga inte ska riskera liv och lem på arbetsplatserna som vi fått göra. Vi fick en bättre arbetsmiljö och bättre lagar.

Man sade: Nästa generation ska ha rinnande vatten och toalett inne. Det fick vi.

210 Man sade: I nästa generation ska alla barn vara äkta barn, inga oäktingar. Så blev det.

Vi har dragit nytta av den välfärd som den äldre generationen lade grunden till. Då tycker jag att det inte bara är ideologiskt fel utan också omoraliskt att, som
215 Fredrik Reinfeldt gör, säga: Vi har inte råd att satsa på dem som hade råd att satsa på oss, utan vi ska satsa på en roffarmentalitet åt dem som redan har det välbeställt.

Vi ska också, tycker jag, vara de som vågar prata om solidariteten med nästa
220 generation. Vi har också ett ansvar. På samma sätt som en generation investerade i oss har vi ett ansvar att investera i nästa generation och se till att

våra barn och ungdomar får bättre möjligheter och en bättre värld än vi fick.

225 Det handlar om det Mona tog upp i sitt inledningstal, om solidaritet. Med ideologi, moral och solidaritet vinner vi valet!

Sedan ska jag be att få kommentera några ändrade förslag till yrkanden.

230 Motion G102:3 är i partistyrelsens förslag besvarad. Men beträffande den att-satsen föreslår vi bifall. Att-satsen handlar om att de som arbetar inom offentlig sektor ska få bra utvecklingsmöjligheter i jobbet.

235 Motion G74:1–3 föreslår vi avslås, inte besvaras. I motionen vill man att parterna ska ta över socialförsäkringarna. Det tycker inte vi. Därför föreslår vi avslag.

Det har inkommit många yrkanden om att sätta ett mål för bostadsbyggandet. Vi tycker inte att det är en uppgift för en kongress. Vi har svåra avvägningar att
240 göra då vi behöver bygga många nya bostäder och också upprusta miljonprogramsområdena och många andra områden där bostäderna behöver en bättre standard. Vi har försökt tillgodose de yrkandena utan att sätta ett konkret mål. Vi har också velat försvara blandade upplåtelseformer i bostadspolitiken, vilket syns i de förslag som delats ut från partistyrelsen.

245

Många yrkanden på välfärdsområdet handlar om angelägna reformer som alla kostar stora pengar. Men som ni vet måste vi alltid prioritera. Det har vi också gjort.

250

Taggar

2000-tal, 2009, Kvinna, Politiska tal, Socialdemokraterna, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/yiva-johansson-hogre-kvalitet-i-valfarden>

255

260